

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus VII. De actu imperii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

dicium practicum, quo dicitur hoc unicum medium dari ad consequendum finem intentum. Quibus suppositis queritur, an voluntas necessario debeat amplecti ejusmodi medium, vel an illa efficaci intentione non obstante medium possit respicere.

CONCLUSIO. Stante efficaci intentione finis voluntas necessatur ad amplectendum illud medium, quod hic & nunc videtur unice necessarium ad obtinendum finem. Ita colligitur ex S. D. hic q. 13, a. 4. Et in 1. p. q. 19, a. 3, ubi dicit, quod ea que sunt ad finem, non ex necessitate volumus, nisi talia sint, sine quibus finis haberi non possit, sicut necessario volumus cibum, volentes conservationem vite.

Ratio est primò. Voluntas non potest efficaciter velle objectum quod cognoscitur & judicatur impossibile: sed obtinere finem sine medio unice necessario, e. g. conservare vitam sine cibo, die festivo audire Sacrum, non accedendo Ecclesiam, est objectum impossibile cognitum ut tale: ergo voluntas finem sine medio unice necessario non potest efficaciter intendere & appetere.

Secundò. Talis voluntas esset & non esset efficax. Esset ex suppositione: non esset, quia efficaciter intendere finem, est illum intendere quantum per media obtinendum: uti econtra inefficaciter velle, est complacenciam habere in fine, & nolle media ad illum obtinendum necessaria.

Tertiò. Voluntas non potest abjicere illud objectum, in quo intellectus nullam invenit rationem mali: sed in medio unice necessario nullam invenit rationem mali, sed potius boni; siquidem medii bonitas est ipsius conducibilitas

ad obtinendum finem; sed in medio unice necessario reperitur ad aequata voluntas & conducibilitas: ergo.

Colliges ex dictis primò: Ex suppositione, 3. quòd voluntas efficaciter determinetur ab intentione finis ad actualem executionem ipsius, eandem voluntatem necessitari ad eligendum medium unice necessarium, non tantum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium: quia, cum executio incipiat à positione mediorum, esset omnino impossibile, ut voluntas procederet ad executionem, nisi prius in intentione medium, sine quo illa haberi nequit, actu elegeret.

Colliges secundò. Prædictam necessitatem 4. non obstat electionis libertati ad rationem meriti vel demeriti requisitæ; quia necessitas ex suppositione efficaci intentionis ab ipsa voluntate liberè positæ, non est antecedens; sed consequens, utpote procedens ex ipsa libertate voluntatis: sed hæc necessitas est talis: ergo. Unde si voluntas impediret intentionem finis, ut potest, etiam posset electionem medii impedire.

Dices: Voluntas à nullo bono limitatò necessitari potest: sed illud medium unice necessarium est tantummodo bonum limitatum: ergo voluntas ab illo necessitari non potest.

Resp. dist. maj. Voluntas à bono creato necessitari non potest necessitate absoluta & antecedente, concedo; necessitate conditionali & consequente, nego maj. & pariter distincto consequente, nego consequ. Absolutè enim necessitari voluntas nequit à bono limitato, quia istud non adæquat voluntatis capacitatem: potest tamen necessitari ex suppositione, quia quandoque habet necessariam connexionem cum alio bono à voluntate efficaciter, liberè tamen intento.

ARTICULUS VII.

De actu imperii.

SUMMARIUM.

1. *Acceptio & motio imperii.*
2. *Actus imperii probatur auctoritate.*
3. *Eratione.*
4. *Subsequitur electionem.*
5. *Et distinguitur à judicio precedente actum electionis.*
6. *Definitio imperii.*
7. *Subjicitur in intellectu practico.*
8. *Estq; efficax.*

§. I.

Existencia imperii.

Imperium aliquando latius accipitur pro impulsu habitus alicujus seu virtutis, aliarum inferiorum virtutum & habituum actus referentis in suum proprium finem: quâ ratione charitas dicitur imperare actus aliarum virtutum. Strictiori sensu accipitur à S. D. hic q. 17, a. 1, & a. 3, ad 1. pro actu intellectus, quo voluntati intimatur operis executio: De cujus existencia sit

Conclusio prima. Datur actus imperii consequens electionem & determinans voluntatem ad applicationem potentiarum. Ita S. D. loc. cit.

Prima pars probatur primò auctoritate. Nam, D. Aug. l. 8. confess. c. 9. *Imperat, inquit, animus, & movetur manus, & tanta est facilitas, ut vix à servitio discernatur imperium.* Et Philo- phus 1. Eth. c. ult. *appetit, inquit, obedit rationi: ergo rationis est imperare.* Ex quo

Probatur secundò ratione. Actus potentia 3. imperantis est imperium; sed ratio imperat hoc ipso quòd alia potentia secundum supra dicta ipsi obediant: ergo ratio habet actum imperii.

Confirmatur. Datur imperium politicum & regale in Superiore ad gubernandos subditos: ergo etiam datur in ratione imperium monasticum quo regat & gubernet potentias sibi subditas. Consequentia probatur: Sicut in principe datur prudentia politica, ad hoc ut subditos dirigat in bonum commune; Sic datur in homine prudentia monastica, ad hoc ut dirigantur inferiores potentia in bonum particulare: ergo sicuti actus prudentia politica in principe est imperare politicè, ita actus prudentia monastica est imperare monasticè.

Secunda pars probatur primò: quia actus qui 4. pertinet

pertinet ad executionem, & à quo incipit executio, debet esse posterior electione pertinente ad ordinem intentionis: sed ab actu imperii incipit executio, siquidem per ipsum voluntas determinatur, ut applicet alias potentias ad operandum: ergo subsequitur electionem. Secundò: Sæpe contingit, aliquem bene judicare, opinari, eligere, non tamen bene operari, juxta illud: *Videò meliora, probòq;: Deteriora sequor.*

Dices: Judicium præcedens electionem non tantum dicitur media esse eligenda, sed etiam exequenda: ergo est sufficiens ut voluntatem determinet ad executionem mediorum.

Resp. Judicium præcedens electionem dicitur media etiam ut exequenda remotè, concedo; proximè, nego. Nam actus proponens media ut hic & nunc exequenda, debet illa proponere ut electa, non ut eligenda: atqui hoc non facit actus judicii præcedens electionem.

5. Probatur secundò. Voluntas tanquam cæca potentia non operatur nisi ut regulata per intellectum: ergo etiam usus voluntatis, quo subditas potentias applicat ad operandum, debet habere proximam regulam in intellectu: sed talis regula non est solum judicium, quippe quod sæpius ab executione separatur; ergo est ille actus, quo ratio præceptivè dicitur, opus esse aggrediendum per verba imperativi modi: *Fac hoc.*

§ II.

Definitio imperii.

6. **CONCLUSIO** secunda. *Actus imperii rectè definitur: Præceptiva intimatio operis faciendi vel omittendi cum quadam motione.*

Bonitas definitionis ex eo liquet, quòd per omnes ipsius partes sufficienter exponitur natura imperii, & ab omni alio actu distinguitur.

7. Dicitur ergo primò *præceptiva intimatio*: quo

significatur, actum imperii esse actum intellectus non per modum simplicis sententiae, vel consilii, sed per modum præcepti ordinantis voluntatem ad operis executionem: ideoque exponi solet per verba imperativi modi: *Fac hoc.*

Neque refert primò. Quòd imperium non tantum dicitur intimationem, sed etiam motionem, adeòque saltem ratione motionis ad voluntatem pertinere videatur. Nam sufficit quòd pertineat ad voluntatem præsuppositivè & connotativè, à quâ nimirum derivatur efficacia movendi, non verò quòd formaliter ad voluntatem pertineat: imperare quippe, præcipere, locuti, intimare, ordinare, sunt formaliter officia & actus intellectus practici, & pertinent ad præteritiam, quæ est virtus intellectus practici.

Neque refert secundò. Quòd ad eandem potentiam pertinere videtur imperium, ad quam pertinet dominium: sed dominium pertinet ad voluntatem, in eaque subjectivè recipitur: ergo etiam imperium subjectivè est in voluntate. Nam dist. maj. ad quam pertinet dominium quoad vim denuntiandi, dirigendi, intimandi, & ordinandi, concedo; quoad vim movendi, nego. Et similiter dist. min. neg. consequentiam.

Tertiò. Quòd voluntas sit primum movens ad exercitium: ergo non indiget ad exercitium moveri per actum intellectus. Nam distinguo consequens. Non indiget moveri motione imperii participatâ à voluntate, concedo; participatâ, nego consequentiam.

Dicitur ulterius in definitione *cum quadam motione*, quibus verbis significatur efficacia illius actus ad excitandam voluntatem, quam tamen efficaciam participat à consensu vel electione voluntatis essentialiter præsuppositâ, quæ efficacia pariter exprimitur per voces *operis faciendi vel omittendi.*

DISPUTATIO IX.

DE

Moralitate humanorum actuum.

Tandem ad ipsam moralitatem, quæ in actibus humanis est potissimè consideratio, accedimus. Supervenit illa nostris actibus in esse naturæ & ordine physico spectatis, eosque modò bonos, modò malos, meritorios, demeritorios reddit. Igitur ipsius primò quidditatem, tum principia, denique species discutiemus.

ARTICULUS I.

In quo formaliter consistat moralitas humanorum actuum?

SUMMARIUM.

1. Variæ acceptiones moralitatis.
2. Varia prædicata in actu morali.
3. Libertas non est constitutum moralitatis, sed illi præsupponitur.
4. Exponitur locus D. Thomæ.
5. Positâ libertate moralitas tantum ponitur casualiter, non formaliter.
6. Libertas & moralitas habent idem specificatum materialiter, non formaliter.
7. Moralitas non est denominatio extrinseca.
8. Neque relatio rationis.
9. Neque relatio predicamentalis.
10. Nec entitas modalis.
11. Quædam obiectiuncule.
12. Distinguitur.
13. Dicitur.